

VATRA NOASTRĂ ROMÂNEASCĂ

ANUL VIII
NUMĂRUL 2 (18)
IULIE - DECEMBRIE 2008

PERIODIC AL FILIALEI JUDEȚENE BOTOȘANI A UNIUNII VATRA ROMÂNEASCĂ

NOUĂ DECENII DE LA MAREA UNIRE DE LA 1918

MAREA UNIRE DE LA 1918, operă istorică a poporului român

În istoria popoarelor sunt momente cruciale. Un astfel de moment a fost Marea Unire a tuturor provinciilor românești în România Mare.

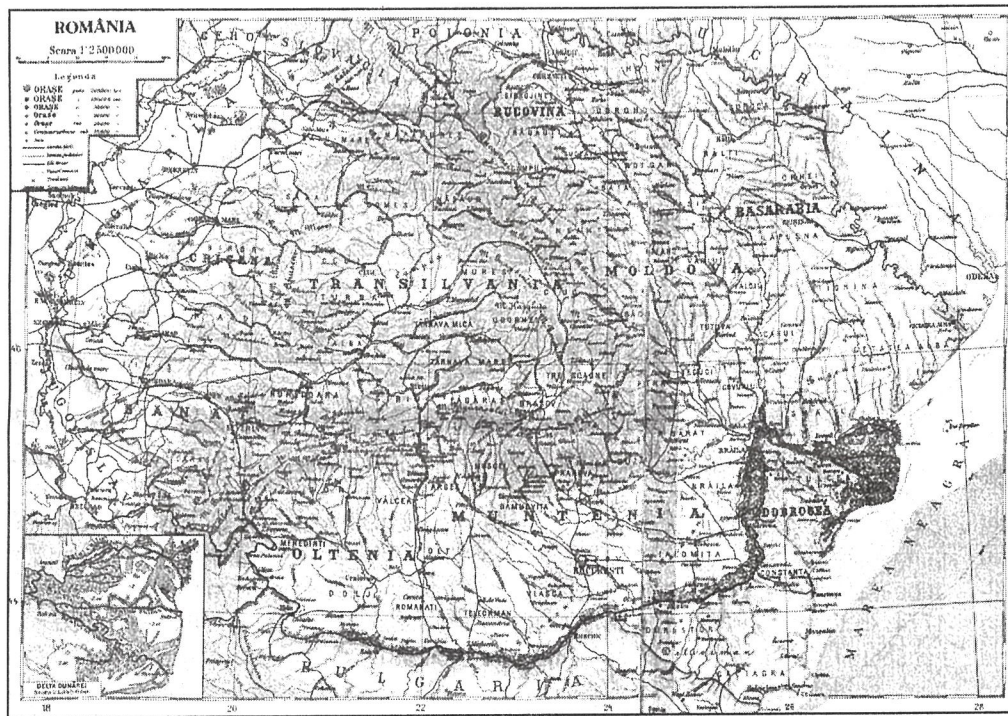
Marea Unire din anul 1918 este una din paginile glorioase ale istoriei României. Încununând aspirațiile de veacuri spre unitate, Marea Unire a exprimat voința întregului popor român, din toate provinciile istorice. Ideea unității de limbă și de neam a străbătut peste veacuri la toți românii, indiferent pe ce plaiuri erau. Marea Unire a fost visul de aur al tuturor românilor. Unirea nu a fost o întâmplare, nu a fost opera unui grup restrâns de intelectuali, de profesori, preoți, scriitori, poeți, etc. **Marea Unire a fost o operă națională a unor largi forțe sociale.** Dovadă a fost prezența a peste 100.000 de români din toate categoriile sociale pe câmpul lui Horea în simbolica cetate Alba Iulia.

Marea Unire din istoricul an 1918 a fost rezultatul luptei neîncetate a unui șir de generații, rezultatul zecilor de mii de jertfe pe care poporul român le-a dat de-a lungul veacurilor. Poporul român a pregătit unirea pas cu pas, cu răbdare și tenacitate, cu mari sacrificii și jertfe. Unitatea etnică, conștiința de neam și apoi conștiința națională, a unit neamul românesc peste granițele politice artificiale ce despărțeau provinciile românești.

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia

Lupta pentru Unire a fost grea și îndelungată, nu s-a putut îndeplini dintr-o dată. A îndeplinit-o vremelnice Mihai Viteazul în istoricul an 1600. **Mihai Viteazul nu a fost un cuceritor ci un eliberator și întregitor de țară.** El s-a jertfit pe pământul sfânt al Transilvaniei. Mihai Viteazul a fost asasinat în mod sălbatic, a sângerat pentru „tronul prea înalt” cum scria Nicolae Iorga. În scurgerea veacurilor după 1600, unirea realizată de Mihai Viteazul a rămas un simbol, un ideal pentru neamul românesc.

Unirea politică a fost bine conturată în **Revoluția Română de la 1848**. Din păcate, nu s-a putut îndeplini. Forțele străine nu au îngăduit, atunci, formarea unui stat român unitar. Ideea unității a rămas un obiectiv major al poporului nostru. Dezideratul național se va realiza în etape.

Unirea Moldovei cu Țara Românească la 24 ianuarie 1859, a însemnat actul de naștere a României moderne. Unirea de la 1859, a creat premisele cuceririi independenței. La 9 mai 1877 a fost proclamată **Independența de stat absolută a României**. Cucerirea independenței de stat a marcat o nouă etapă pe calea realizării unității naționale, fiind de fapt **temelia Marii Uniri din 1918**. Momentul istoric pentru desăvârșirea unității naționale s-a ivit la sfârșitul Primului Război Mondial. Intrarea României în războiul mondial, în vara anului 1916, alături de Antantă, a urmărit realizarea deplinei unități naționale. Imperiile multinaționale și, în primul rând Austro-Ungaria, s-au prăbușit prin lupta revoluționară a popoarelor asuprite.

Paralel cu lupta politico-diplomatică și militară a României pentru supraviețuire, s-a desfășurat și lupta românilor din provinciile aflate sub dominație străină pentru libertate națională. Acestea au hotărât, într-un cadru democratic reprezentat de **Adunările populare**, să se unească cu patria mamă.

Prima provincie care s-a unit cu patria mamă a fost Basarabia. La **27 martie / 9 aprilie**

1918, Sfatul Țării, care cuprindea reprezentanții tuturor naționalităților, a adoptat cu majoritate de voturi **Unirea Basarabiei cu România**.

În străvechea provincie românească, Bucovina, situația a devenit dramatică în toamna anului 1918. Austro-Ungaria se prăbușise. Se vehicula teza anexării de către habsburgi a Bucovinei la Galiția. Ucraina ridica pretenții de stăpânire asupra Bucovinei și amenința cu intervenția armată. Poporul român a pus forțele străine în fața faptului împlinit. La **15 / 28 noiembrie 1918**, **Congresul General al Bucovinei** a votat cu o majoritate zdrobitoare **Unirea necondiționată pe vecie a Bucovinei cu România**. Ce frumos! Ce păcat că istoria nu poate fi oprită uneori în loc!

În acest context a sunat ceasul istoric al Transilvaniei. Lupta pentru unire cu țara s-a radicalizat. Mari demonstrații la Cluj, Oradea, Brașov, Timișoara împotriva guvernului Tisza. O vastă activitate s-a desfășurat în străinătate pentru cauza unirii. Mai existau încă oameni politici în S.U.A., Anglia care cereau menținerea Austro-Ungariei. La 3 octombrie 1918 s-a constituit la Paris sub conducerea lui Take Ionescu, **Consiliul Național al Unității Românești** care publica ziarul „La Roumanie”. Consiliul a desfășurat o intensă propagandă în favoarea unității tuturor românilor. Consiliul a fost recunoscut de către guvernul francez ca exponent al poporului român.

Continuare în pagina a 2-a

DOINĂ

De la Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-s-a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.
Din Hotin și pân' la Mare
Vin muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra-Dornii
Au umplut omida cornii,
Și străinul te tot paște,
De nu te mai poți cunoaște.
Sus la munte, jos la vale
Și-au făcut dușmanii cale,
Din Sătmăr până-n Săcele
Numai vaduri ca acele.
Vai de biet Român săracul!
Îndărât dă tot ca racul.
Nici îi merge, nici se'ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vara vara lui,
Și-i străin în țara lui.
Dela Turnu-n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și s-așează pe la noi;
Și cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier
Zboară paserile toate
De neagra străinătate;
Numai umbra spinului
La ușa creștinului.
Iși desbracă țara sânel,
Codrul - frate cu Românul -
De secure se tot pleacă
Și isoarele îi seacă -
Sărac în țara săracă!
Cine-au îndrăgît străinii,
Mânca-i-ar inima câinii,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernicia!
Ștefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija Sfinților
În sama părinților,
Clopotele să le tragă
Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
Doar s-a-ndura Dumnezeu,
Ca sa-ți mântui neamul tău!
Tu te-nalță din mormânt,
Să te-aud din corn sunând
Și Moldova adunând.
De-i suna din corn o dată,
Ai s-aduni Moldova toată,
De-i suna de două ori
Îți vin codrii-n ajutor,
De-i suna a treia oară,
Toți dușmanii or să piară
Din hotărâ în hotărâ,
Îndrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurațiile!

Mihai Eminescu

Paralel pe întreg teritoriul Transilvaniei s-a desfășurat un puternic proces revoluționar pentru unirea cu România. Guvernul austriac a făcut o ultimă încercare de a salva monarhia. La 16 octombrie 1918, împăratul Carol I a lansat manifestul „Către popoarele mele credincioase” în care propunea transformarea Austro-Ungariei în șase regate „independente”: austriac, ungar, ceh, iugoslav, polonez și ucrainean, toate sub sceptrul habsburgic, Banatul și Transilvania urmând să rămână mai departe în cadrul regatului ungar. Manevra nu a reușit. Popoarele asuprite au respins planul și au continuat lupta.

1 Decembrie 1918. Aspecte de la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia

La 31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român. Consiliul a devenit organul suprem al luptei românilor pentru unire. Consiliul era format din șase delegați ai Partidului Social Democrat și șase reprezentanți ai Partidului Național Român. Consiliul Național Român și-a stabilit sediul la Arad și a adoptat denumirea de Consiliul Național Român Central.

Lupta pentru unirea Transilvaniei cu țara a îmbrăcat

forme concrete. Pe întreg teritoriul s-au format Consilii Naționale regionale, locale și Gărzi Naționale subordonate Consiliului Național Român Central. La Oravița, Arad, Caransebeș, Timișoara, Lugoj, Curtici, Mehedinți, Topleț etc. au luat naștere asemenea consilii. Consiliile Naționale din orașe și comune erau adevărate nuclee ale viitoarei administrații românești.

Sub presiunea luptei pentru unire Consiliul Național Român Central a anunțat guvernul de la Budapesta că a preluat puterea deplină asupra teritoriilor locuite de români. Guvernul maghiar a făcut o nouă încercare să salveze monarhia. La tratativele de la Arad, 13-15 noiembrie 1918, au promis o mai largă autonomie Transilvaniei în cadrul statului maghiar. Tratativele au eșuat. Românii nu mai voiau să admită sub nicio formă stăpânirea străină fie și „îndulcită” prin anumite concesii politice. Românii voiau unirea cu țara așa cum o afirmaseră încă de la 1848.

La 18 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central a dat publicității **Apelul către popoarele lumii**. Documentul demască pe larg politica de asuprire națională practică vreme îndelungată de monarhia dualistă. Documentul preciza că Transilvania dorește unirea cu România.

În acest context, Consiliul Național Român Central a hotărât **convocarea Adunării Naționale** la Alba Iulia. Hotărârea era profund democratică. Documentele unității naționale trebuiau să aibă **girul unei adunări naționale reprezentative**. Alba Iulia nu a fost aleasă întâmplător. Era un vechi centru al Daciei romane, centrul unirii politice a românilor sub Mihai Viteazul, locul martiriului lui Horea, Cloșca și Crișan, locul înțemnițării lui Avram Iancu, orașul cu puternice semnificații în istoria românilor.

Zilele premergătoare **Adunării Naționale** au cunoscut o activitate intensă. Au avut loc **adunări pentru alegerea delegaților cu drept de vot** pentru unire. Delegații se legitimau cu **CREDENTIALE** (mandate) semnate de

1 Decembrie 1918. Episcopul Iuliu Hossu citind Actul Unirii. În față, Miron Cristea, episcop al Caransebeșului, primul patriarh (din 1925) al României.

președintele și de toți bărbații de încredere ai comunei.

Adunarea Națională de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia rămâne scrisă cu litere de aur în istoria României. **Cei 128 de delegați aleși** cu drept de vot și peste 100.000 de români veniți din toate părțile Transilvaniei și Banatului, au adoptat istorica **Declarație de la Alba Iulia**. Adunarea a proclamat solemn **Unirea Transilvaniei și Banatului cu România**. Se desăvârșea procesul de formare al statului național român unitar. Măreția actului istoric al Unirii Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului cu România stă în faptul că este opera întregii națiuni române.

În perspectiva istoriei, marile înfăptuiri ale poporului român, realizate plebiscitar în anul 1918, pun în evidență capacitatea românilor de a-și hotărî singuri destinele. Desăvârșirea unității statale nu a fost un dar dat de puterile învingătoare ci rodul luptei de veacuri a românilor. Tratatul de pace nu au făcut decât să consfințească un proces împlinit cu aproape doi ani înainte.

IOAN SĂLCUDEANU
(„Națiunea”, nr. 484/2008)

PARTEA DE NORD A MOLDOVEI (BUCOVINA) ȘI TERITORIUL DINTRE PRUT ȘI NISTRU (BASARABIA) ÎN PERIOADA 1775-1918

Țările Române, după ce au rezistat presiunii multiseculare a otomanilor, au început să se confrunte, din sec. al XVIII-lea, cu veleitățile expansioniste ale imperiului rusesc, care, în 1792, ajunge la Nistru, și cu cel austriac, ambele urmărind să ia locul imperiului otoman. În confruntările dintre cele trei imperii, nu o dată teritoriul românesc a fost teatru operațiunilor militare și al ocupațiilor străine pustiitoare. Austria habsburgică, la sfârșitul sec. al XVII-lea - începutul celui următor, dorea să împiedice instalarea Rusiei în sud-estul Europei. În calea expansiunii ambelor imperii se aflau cele trei țări ale românilor. Lăcomiei Austriei cade pradă Transilvania, prin pacea de la Carlowitz (1699), organizată în primul deceniu al sec. al XVIII-

lea ca principat al imperiului habsburgic, iar prin pacea de la Pasarovitz (1718), Austria pune stăpânire pe Oltenia și Banat. În 1774, în urma păcii de la Kuciuk-Kainargi, habsburgii devin stăpâni și pe partea de nord a Moldovei, care, după mai multe încercări, au denumit-o Bucovina, nume preluat de la o mare pădure din zonă. Acest teritoriu nu l-au cucerit, ci l-au obținut, cum spunea M. Eminescu, "prin șarlatanie".

BUCOVINA

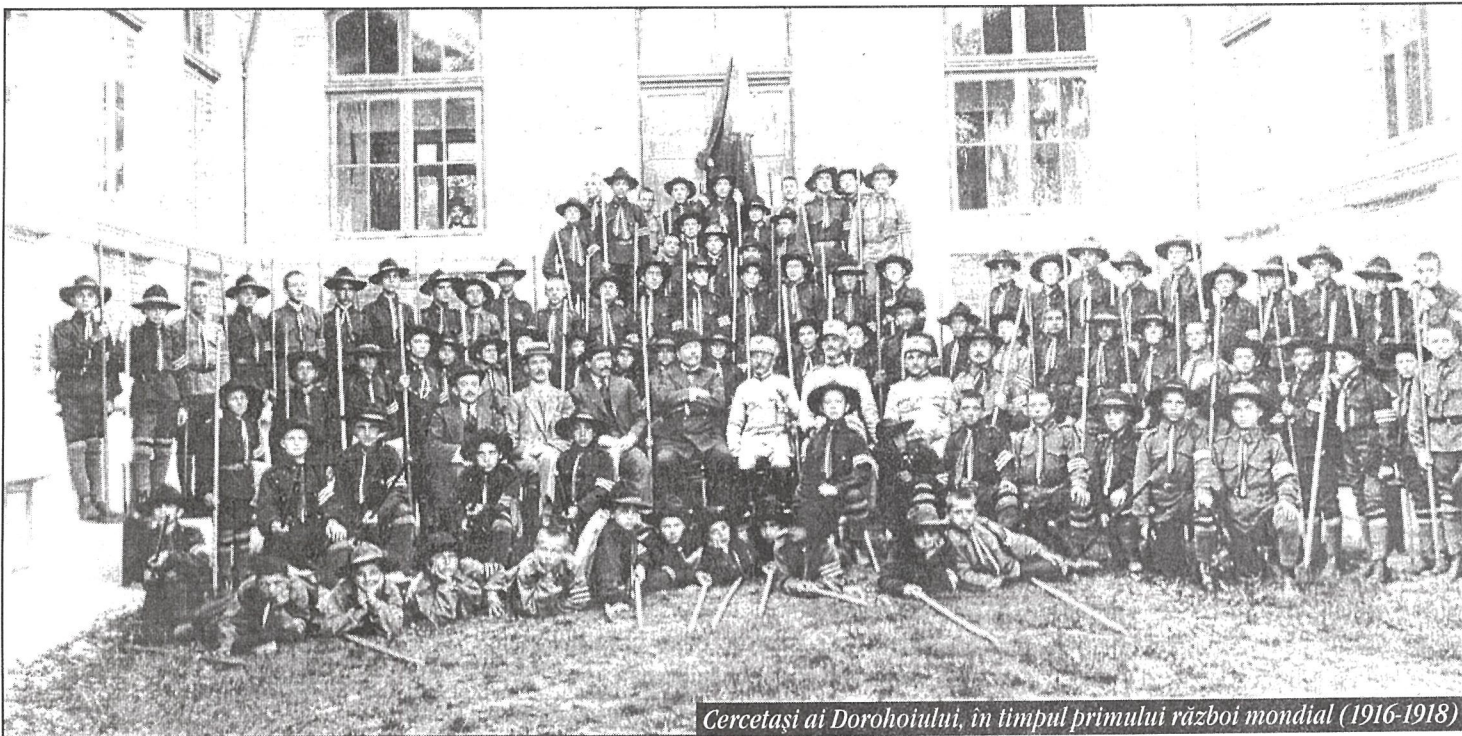
După prima împărțire a Poloniei (1792), Austria a devenit vecină cu Moldova și în partea de nord a acesteia. Sub pretextul că are nevoie de fișia de pământ ("sărăcăcioasă" și neimportantă pentru imperiul otoman), habsburgii au "convins" pe otomani cu propunerea ca fâșia în cauză să le fie cedată,

subliniind, totodată, că astfel le este și în avantajul lor (otomanilor), fiindcă conflictele militare ruso-otomane nu se vor sfârși așa repede și Austria, folosindu-se de porțiunea de teren ce urma să o anexeze, va putea îndrepta direct, operativ, trupele sale împotriva celor rusești, venind în ajutorul otomanilor.

Cum turcii nu cunoșteau acele locuri și, deși, conform Capitulațiilor, nu aveau voie să înstrăineze nicio palmă din pământul moldovenesc, totuși au cedat pretențiilor austriece. Dar Austria nu s-a limitat la o fâșie, s-a extins cât mai mult, profitând de situația creată, având și "bunăvoința" rușilor. Pentru spiritul de toleranță dovedit, mareșalul rus Rumianțev, comandantul trupelor țariste aflate în acea parte a Moldovei, a primit un cadou de 5.000 galbeni și o tabacheră din aur

cu briliante. Austria, prin șarlatanie, a intrat în stăpânirea unui teritoriu românesc în suprafață de 1.045 Km² pe care l-a ținut sub ocupație timp de 143 de ani. A fost o mare nedreptate făcută poporului român. Până și împărăteasa Austriei, Maria Tereza, într-o scrisoare adresată cancelarului Kaunitz, în februarie 1775, spunea: "În afacerile moldovenești n-avem de loc dreptate. Mărturisesc că nu știu cum să ieșim din ele; va fi greu să o facem cu cinste și mă doare de n-o pot spune în cuvinte". Cu toate acestea, la 7 mai 1775, s-a încheiat, la Constantinopol, Convenția cu Poarta otomană privind chestiunea Bucovinei. Furtul incalificabil a devenit fapt împlinit.

În anii ce au urmat, Bucovina a trecut printr-un proces de rutenizare, deznăționalizare, de presiuni sistematice împotriva limbii române și a bisericii străbune, care a fost ruptă de Mitropolia Moldovei și subordonată celei sârbe de la Karlowitz. Ba mai mult decât atât, în 1788, Austria, cu trupele sale, a ocupat Cetatea Hotinului și încă cinci județe: Dorohoi, Botoșani, Baia (Fălticeni), Roman și Neamț (ocupația a durat aproape trei ani). Trăinicia românească a rezistat acestor grele încercări despre care marele savant Nicolae Iorga, declara, în 1919: "Prin urmare și fiindcă elementul românesc autohton, cel mai vechi, este muncitorul de pământ, dând mult și cerând puțin, și fiindcă tot trecutul acestei țări (Bucovina - n.n.) și în momentele cele mai însemnate și din punct de vedere istoric este românesc, și în afară de acestea toate, pentru faptul că de jur - împrejur stă o populație românească, nici Dumnezeu din cer, nici Dracul din iad nu ar putea vreodată să schimbe soarta Bucovinei", adică să nege caracterul românesc al acestei provincii și justetea unirii ei cu patria mamă, în 1918.

Cercetași ai Dorohoiului, în timpul primului război mondial (1916-1918)

Continuare în pagina a 3-a

Urmare din pagina a 2-a

BASARABIA

În perioada 1711-1877, conflictele militare dintre cele trei imperii s-au desfășurat, de regulă, pe teritoriul românesc. Totuși, Rusia nu și-a afișat intențiile de anexare a teritoriilor noastre până la războiul ruso-otoman din anii 1806-1812. Acest război a fost determinat de aceeași cauză fundamentală: tendința imperiului țarist de a pătrunde în Balcani și de a ocupa strâmțurile Bosfor și Dardanele. Pentru realizarea acestui deziderat, rușii aveau nevoie de un culoar de pătrundere în care să acționeze nestingheriți. Acesta nu putea fi decât Moldova dintre Prut și Nistru și Dobrogea. Pretextul de declanșare al războiului l-a constituit refuzul sultanului de a-i acorda domnia Munteniei lui Constantin Ipsilanti, un protejat al rușilor, care în aprilie 1808 a fost schimbat.

La 22 noiembrie 1806, rușii au pătruns în Moldova alungând garnizoanele din Hotin, Tighina, Cetatea Albă și Chilia. Continuându-și înaintarea, trupele ruse au pătruns în

Muntenia, iar la sfârșitul lunii decembrie 1806, au cucerit Bucureștii, apoi au ocupat Oltenia. Pe tronul Munteniei a fost înscăunat Constantin Ipsilanti, care la 22 ianuarie 1807 a cerut locuitorilor să depună jurământ de credință față de țar. Totodată, a fost format corpul de oaste al pandurilor. La 7 iulie 1807, la Tilsit (localitate din Rusia), a fost încheiată pacea între Franța și Rusia, iar la 9 iulie, între Franța și Prusia. Cum Poarta otomană fusese sprijinită de Franța pentru a slăbi Rusia, aceasta nu mai era interesată în continuarea războiului. Ca urmare, la 24 august 1807, la Slobozia, s-a încheiat armistițiul, care prevedea, printre altele, evacuarea Principatelor de către ruși. Însă la Erfurt (oraș în Germania) la 12 octombrie 1808, Napoleon își dă asentimentul la incorporarea Principatelor și a Finlandei la imperiul rusesc. Reluarea ostilităților nu a dus la definirea învingătorului, ajungându-se la tratative de pace, care au început în iunie 1811, la București. În acest timp, relațiile franco-ruse s-au înrăutățit. Translatorul la tratative era Dumitrake Moruzi - omul rușilor.

Napoleon a anunțat pe sultan că el e gata să intervină împotriva rușilor și îndeamnă pe căpetenia otomanilor să nu cedeze în fața dușmanului. Scrisoarea cu pricina a ajuns în posesia lui Panait Moruzi, fratele lui Dumitrake, căruia i-a trimis fratelui scrisoarea amintită, la București. Rușii, aflând de planul lui Napoleon, n-au mai insistat să ocupe Moldova și Muntenia, mulțumindu-se cu teritoriul dintre Prut și Nistru pe care impropriu l-au numit Basarabia, nume derivând de la Basarabii munteni și care era atribuit în veacurile XIV-XVIII numai părții de sud a provinciei. Așa a devenit Prutul hotar despărțitor de frați. Toate încercările celor căzuți sub stăpânire străină au fost zadarnice. Războaiele care au urmat - Crimeii din 1853-1856, cel din 1877-1878 - au afectat statutul Basarabiei.

Ocupația rusească a Basarabiei a avut multe și grele urmări negative asupra acestei provincii: rusificarea forțată, deportările pe întinsul teritoriu rusesc, mai ales în Siberia, implantarea în rândurile populației basarabene a diferitelor naționalități străine, mai ales asiati-

ce, interzicerea folosirii limbii române în școli, administrație, în biserică etc. Dacă în 1812, 86% din populație o formau românii, în 1908, potrivit statisticilor rusești oficiale, din cei 2.600.000 locuitori ai Basarabiei, 54% erau români, 28% ruși, 12% evrei, 3% tătari, 3% germani. Regimul sovietic de ocupație în Basarabia a continuat aceleași practici împotriva românilor basarabeni.

Paradoxal, cotropirea ținuturilor românești - Bucovina și Basarabia - de către imperiile habsburgic și țarist (iar cu mai multă vreme înainte a Transilvaniei de către Austria) n-au constituit niciodată, la vremea respectivă și nici în zilele noastre, o problemă europeană, datorită căldășiei dintre marile puteri continentale, dar și indiferenței unor state ca Franța și Marea Britanie, care au făcut curte Rusiei în preajma Primului Război Mondial, atitudine pe care o întâlnim și astăzi, din cauza căreia orice încercare a românilor de a scutura jugul străin se lovește de împotrivirea susținătorilor imperiului de la răsărit în numele unei "Europe Unite".

Col. r. Ion Fetcu

Un militant pentru Marea Unire - poetul botoșănean Artur Enășescu (1889-1942)

Autor al cunoscutelor poeme "Cruce albă de mesteacăn" și "Rița țiganka", Artur Enășescu, cel căruia viața nu i-a fost decât durere, s-a afirmat în anii războiului nostru de întregire ca un înflăcărat susținător al unității noastre naționale.

Tudor Vianu, elev, în 1917, la Școala de artilerie din Botoșani (n. n. impresionantă galerie de personalități ce s-au format atunci ca ostași la Botoșani!) avea să-l cunoască pe Artur Enășescu, aici, în orașul său de baștină, lăsându-ne un succint portret: "Într-o duminică l-am vizitat în casele bătrânești ale părinților și am schimbat gândurile noastre de atunci pe prispă, privind către grădina plină de flori. Dar am avut tot atunci, pentru întâia oară, impresia unei amenințări în preajma prietenului meu. Artur era un elev absolut inadapabil la rigorile regimului militar (n. n. Artur Enășescu urma, la rândul său, Școala pregătitoare de ofițeri de rezervă). Părăsea frontul rătăcind cu arma în mână prin fânețuri și își umplea cartușiera cu manuscrise. A trebuit să repete stagiul pregătirii sale și a plecat ca simplu soldat la unitatea lui, în fața inamicului". Îl găsim luptând în tăioasele încleștări de la Măgura Cașinului.

Apoi, ca redactor la săptămânalul "Îndrumarea" (n. n. primul număr apărând la Botoșani, la 19 mai 1918), alături de bunul său prieten, poetul Ion Sân Giorgiu (n. n. combatant în luptele de pe Siret și de la Oituz), avea să scrie numeroase articole și poeme, dedicate eroismului și spiritului de sacrificiu al ostașilor noștri, cauzei naționale, dând glas unor alese sentimente patriotice. "România Mare!" se intitula unul din acestea, apărut în numărul din 5 noiembrie 1918 al "Îndrumării", lucidă trecere în revistă a suferințelor poporului nostru, constituite în temeiuri ale unității noastre. "În momentele cele mai critice ale istoriei noastre, atunci când națiunea se găsea pe povârnișul marilor nenorociri și nori negri înfășurau ca un zăbranic cerul patriei noastre - scria Artur Enășescu -, atunci când cugetele se zbăteau în gheara celei mai cumplite îndoieli, când brațe vâjnoase de luptători se înălțau tremurătoare într-o rugă, atunci când mâna nesigură a bătrânului cronicar însemna pe izvodul vremii slove ca acestea: "Ce, sosită asupra noastră cumplite aceste vremi de acum, de nu stăm de scrisoare, ci de griji și suspinuri, și la acest fel de scrisoare gând slobod și fără valuri trebuiește, iar noi privim cumplite vremi și cumpănă mare pământului nostru și nouă", atunci când cu toții așteptam ca într-un final de tragedie antică cea din urmă și cea mai crudă lovitură a destinului, întotdeauna un geniu ocrotitor al neamului, flutu-

rându-și aripe deasupra noastră, ne-a întins ca prin farmec o mână salvatoare, purtându-ne spre liman de mântuire". Cu siguranță, acest "geniu ocrotitor al neamului", de care scria autorul, era voința neclintită a poporului de a dăinui, dincolo de vicisitudini. Acum, în pragul realizării unității naționale, notează poetul, "suntem într-o perioadă de înflăcărare, în care elanul patriotic are dreptul să se ridice deasupra rațiunii reci și calculatoare", ideie continuată de autor într-un alt articol "Spre Ardeal...", publicat în același număr. Spicuim din cuprinsul său: "Mai zilele trecute, când în vraja aspirațiilor noastre naționale, pentru care am sângerat atâtea, auzeam cântându-se "Ardealul ne cheamă, cu inima plină de dor...", melodia aceasta atât de sugestivă cu vorbele-i simbolice, lua în sufletul nostru accentele unei doine care cântă jalea unui vis frumos; iar în dosul cântărețului durerilor și aspirațiilor noastre vedeam silueta cinică a legionarului prusac, care cu trufia-i cunoscută, zâmbea batjocoritor. Nici el, în îngâmfarea-i nemărginită, nici noi în umilința dureroasă, nu credeam că așa de curând îi vom frânge spada și-i vom strivi coiful lucitor. Am pornit un război pe baza celor mai legitime revendicări, ostile noastre s-au avântat pe plaiurile și prin munții Ardealului, unde însă vulturul negru, fără să-l fi provocat, a sărit în ajutorul pajurei austriace, rânjind de bucurie la gândul că are prilejul să strivească încă un popor... Și bucuria noastră e cu atât mai mare, cu cât odată cu strivirea forței putem răspunde "chemării" Ardealului, cu care ne putem uni fără a mai cere consimțământul diplomației germane și fără a comite un "șantaj" față de Austro-Ungaria..."

Din păcate, în anii de după realizarea Marii Uniri, poetul avea să se zbată într-o grea și lungă suferință, pe fondul unei sărăcii cumplite, într-o societate plină de inechități.

Apreciat (și ajutat) de Perpessicius, N. Iorga, T. Vianu, Ștefania Stăncă, poetul avea să se sfârșească, "neobservat de nimeni", în decembrie 1942, la București.

Prof. Ionel Bejenaru

La restaurarea monumentului "1918" - Botoșani

(schiță pentru cuvânt)

Notă: În ziua de 12 aprilie 1987, prin repunerea plăcilor cu inscripțiile "BASARABIA" și "BUCOVINA" a fost restaurată integritatea monumentului botoșănean închinat eroilor Primului război mondial și Marii Uniri de la 1918, punându-se capăt unui act de vandalism care, astfel, devine ireversibil de domeniul trecutului.

Un popor harnic și viteaz, născut la răscruce de imperii, își apără de mii de ani ființa națională.

Din vremi în vremi, el dă tribut de sânge ținând piept hoardelor năvălitoare.

Acest popor își croiește în istorie un drum presărat cu jertfe și luminat, la praguri de eră, de anii înflăcărați: 1600, 1877, 1918.

În vremurile de liniște de după pârjol, el ridică monumente care să amintească viitorimii de gloria și sacrificiile înaintașilor.

Cu o sălbatică furie, vrăjmașii calcă din nou glia străbună prădând, dărâmand și arzând din temelii, monumentele acestui popor.

Din cenușa cetăților, mănăstirilor și monumentelor dărâmate, poporul acesta își regăsește țaria de a reclădi mai frumos și mai temeinic, pentru eternitate; El așează pe capitelul altarelor lui cuvintele de foc: "Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătaie pentru reîntregirea neamului". (Nicolae Iorga)

Intrate în conștiința națiunii, cuvintele de foc nu mai pot fi șterse de nimeni, niciodată...

... Aceasta este istoria monumentelor națiunii române și aceasta este și istoria acestui monument.

(mai - 1987) Paul - Mircea IORDACHE

Monumentul eroilor botoșăneni din primul război mondial

